

DELO

glasilo KPI za slovensko narodno manjšino

Leto XXXI. - Štev. 7.

TRST - 11. maja 1979

200 lir

Nemogoče je učinkovito upravljati državo brez neposredne udeležbe delavskega razreda. Brez KPI so nemogoče reforme in obnova družbe.

Okrepitev KPI je jamstvo za napredovanje demokracije v Italiji in za rešitev vprašanj Slovencev

Letošnja volilna kampanja je že krepko razburkana, označujeta jo pa dva negativna elementa: zadržanje krščanske demokracije, ki nenehno poudarja, da ne smejo komunisti v vlado ter zaskrbljiv vzpon terorizma. Eden ciljev kriminalnega atentata rdečih brigad na Trgu Nicosia v Rimu je bil ta, da bi med predvolilno razpravo stopili v ozadje vsi ostali dramatični problemi, ki pestijo državo, da bodo volilci nanje pozabili. Krščanska demokracija se v teh dneh trudi, da bi razpravo o terorizmu instrumentalno izkoristila za pridobivanje zaupanja med volilci. Zaccagnini in drugi zatrjujejo, da je krščanska demokracija edino demokratično jamstvo v Italiji in da ne sme zato nihče te stranke napadati ne kritizirati. Volilci naj bi tako sklepali, da stranke, ki med volilno kampanjo kritizirajo krščansko demokracijo in njeno dosedanje slabo upravljanje države, delajo s tem uslugo tistim silam, ki ubijajo nedolžne državljane in ustvarjajo v državi nemogoč

položaj. Voditelji krščanske demokracije so šli v tem razmišljanju neverjetno daleč in izjavili, da teroristične akcije "objektivno soupadajo" z zahtevo KPI po vstopu v vlado. Za KD naj bi bili tudi komunisti indirektno krivi torej, če je v Italiji terorizem dosegel tak razpon. Take argumentacije se nam zdijo podle. Državljanom nimamo potrebe komunisti posebej dokazovati, da smo sila, ki se najbolj odločno bori proti terorizmu; KD pa hočemo očitati, da je kot vladna stranka naredila absolutno premalo v boju proti terorizmu. Komunisti zahtevamo npr. že dolga leta reformo policije in drugih varnostnih organov, opozarjamo že dalj časa, da je treba sile javne varnosti, ki so danes nesposobne, da bi učinkovito pobijale terorizem, posodobiti in za zahtevno nalogo bolje pripraviti. Do teh reform pa ni prišlo, ker se je temu KD protivila, kot se je protivila tudi drugim prepotrebni spremembam na gospodar-

skem in socialnem področju. Dejansko je tudi splošna gospodarska in družbena kriza ugoden teren za razsajanje terorizma. O teh vprašanih pa KD danes ne govori; raje nizkotno špekulira s falsifikacijami terorizma. To zadržanje pa jasno kaže, kakšni so realni nameni KD, ki drsi v zadnjih časih na vsak dan bolj nazadnjaška stališča. Krščansko demokracijo skrbi samo to, da bi ohranila svoj monopol oblasti, komunisti pa poudarjamo, da so danes problemi v državi, začeni s vprašanjem javnega reda, tako veliki in dramatični, da jih lahko učinkovito rešuje samo vlada demokratične enotnosti, vlada, ki naj jo sestavljajo vse demokratične stranke in torej tudi KPI. Nemogoče je danes učinkovito upravljati državo brez neposredne udeležbe delavskega razreda in ljudskih množic. Brez KPI so nemogoče reforme in obnova družbe, ker tega zmerne sile nočejo. Zato moramo na letošnjih volitvah okrepiti KPI in ošibiti predvsem KD, ker bo edino na ta način mogoče prisiliti to in druge zmerne sile, da sprejmejo politiko reforme in obnove v državi.

Tudi za življenje v naših krajih so letošnje volitve izredne važnosti. Zgolj protestna in bombastična gesla ter nemogoče obljube in zahteve Liste za Trst so lani 25. junija žal preslepile in pritegnile veliko število volilcev, ki so dali svoj glas tej formaciji, da bi tako izrazili protest in nezadovoljstvo nad slabo in zgrešeno dolgoletno politiko KD. Da je bil ta "protest" zgrešen, so dokazala dejstva. V Trstu so se v tem letu stvari krepko zakomplicirale, položaj se je resno poslabšal tudi v primerjavi s prejšnjimi leti. Pozitivnih sadov enoletnega upravljanja tržaške občine s strani Liste za Trst — ni. Nastrotno, ugotavljati moramo, da je edini rezultat politike Cecovinijeve liste, ki vztraja s kampanjo proti osimskemu sporazumu oziroma proti sodelovanju med Italijo in Jugoslavijo, podla šovinistična kampanja proti Slovincem, ki je obenem tudi kampanja proti komuni- (Nadaljevanje na 2. strani)

Minuli torek je bila po vsej državi stavka industrijskih in kmetijskih delavcev. Stavka je bila mogočen odgovor delodajalcem in odločna zahteva po obnovi delovnih pogojev, hkrati pa tudi protest proti terorizmu. Proglasila jo je vsedržavna sindikalna federacija CGIL-CISL-UIL. V vseh večjih mestih so bila množična delavska zborovanja. V Trstu je bilo zborovanje na Goldonijevem trgu.

MILOŠ BUDIN

Okrepitev KPI je jamstvo

stom, saj je bil pretveza za obujanje nacionalizma in šovinizma prav zakonski osnutek naše partije za globalno zaščito pravic slovenske manjšine v deželi Furlaniji-Juljski krajini. Proti osimskemu sporazumu in silam, ki vidijo v sodelovanju med Italijo in Jugoslavijo velike možnosti za prihodnost Trsta in celotne dežele, proti Slovincem, proti demokraciji je torej usmerjena politika melonov, ki uživajo na tržaški občini podpora misovcev in radikalcev, ki so tudi pri nas dokazali, da so v službi nazadnjaške politike. Tako se je v Trstu izoblikoval reakcionarni tabor, kateremu stojijo nasproti demokratske sile.

Pa vendar se moramo vprašati, če so stališča vseh teh demokratičnih strank jasna in če naredijo vse dovolj, da bi napredna politika prodrila. Glede vprašanj Slovencev npr.: krščanska demokracija ima do tega vprašanja megleno in dvoumno stališče, še vedno odklanja globalno zaščito.

Socialistom niti zdaleč ne moremo očitati, da niso na strani Slovencev, vendar bi od njih pričakovali večje zavzetosti in angažiranosti v prizadevanjih za našo manjšino. Ne zadostuje, da se v tem boju trudijo samo slovenski tovariši, celotna stranka bi se morala za to odločneje zavzemati.

Lahko mirne duše trdimo, da si nobena druga stranka toliko ne prizadeva kot mi komunisti za rešitev vprašanj naše manjšine. Zaradi tega je prav naš zakonski osnutek tarča vseh nacionalističnih in šovinističnih napadov. Na te napade moramo Slovenci in demokratični Italijani odgovoriti prav z glasom za KPI. Čim več glasov bo dobila npr. tovarišica Jelka Gerbec, tem večji in jasnejši bo odgovor tistim, ki vodijo danes proti njej, proti komunistom in vsem Slovincem sovražno gonjo; večje število glasov bo dalo tovarišici Gerbec in KPI v celoti večjo moč in težo v parlamentarnem boju za izglasovanje zakona za zaščito Slovencev.

Nesmiselno bi bilo tokrat razprševati slovenske glasove. Slovenska skupnost se bo predstavila s Furlanskim gibanjem za volitve v Italijanski parlament. Poleg ugotovitve, da nima ta lista realnih možnosti za izvolitev slovenskega parlamentarca, moramo z zaskrbljenostjo ocenjevati to zavezništvo. Furlansko gibanje je avtonomistično in proti enotnosti dežele Furlanije-Juljske krajine; Slovenci pa smo za enotnost dežele tudi zaradi tega, ker nočemo, da bi se naša manjšina delila po pokrajinah, na kategorije. Kakšna bi bila usoda Beneških Slovencev, če bi bili ti odtrgani od tržaškega in goriškega dela naše narodnostne skupnosti?

Tudi prisotnost Slovenske skupnosti na kartelu, ki ga je sestavila Union Val-

dotaine za evropske volitve, je zaskrbljiva. Tista lista ni sestavljena samo iz strank narodnostnih manjšin. Prisotnih je več municipalističnih formacij iz raznih krajev Italije, ki spominjajo na tržaške melone, s katerimi se je Union Valdoteine dolgo pogajala za skupen volilni nastop. Nič čudnega, saj je v resnici municipalističnega značaja tudi politika UV same, ki v tej volilni kampanji enostavno "strelja" proti vseh strankam brez razlikovanj, kot delajo Cecovinijevi meloni. Drugače pa valdostanska stranka sodeluje ravno s krščansko demokracijo tako doma kot v Rimu, ker se ji očitno to spleča.

Za evropski parlament kandidiramo komunisti tovariša Petričiča iz Beneške Slovenije. Z glasom tovarišu Petričiču tudi v Trstu in Gorici bomo Slovenci izrazili solidarnost beneškim rojakom in dokazali, da je manjšina res enotna celota od Miljskih hribov do Kanalske doline.

Na letošnjih volitvah moramo okrepiti sile, ki so jasno in odločno za rešitev naših vprašanj in ki se za to lahko potegujejo v parlamentu. Komunisti smo to delali doslej in v tem se ne bomo umaknili niti za ped. Zakon ni bil še izglasovan, ker je moč strank, ki to ovirajo, še vedno prevelika. Zato jih je treba ošibiti, okrepiti pa moramo prav KPI, ker je v tem jamstvo za napredovanje demokracije v Italiji in za rešitev vprašanj slovenske narodne manjšine.

NOVOSTI V STATUTU KPI

Plemenitenje v soočanju z vsemi tokovi sodobne misli. Partija ne zmanjšuje pomena delavcev, ki so v drugih delavskih strankah

Od lanskega poletja so KPI pozivali, naj obračuna z lastnim "jazom", lastno zgodovino, s svojimi idejnimi izhodišči, svojim statutom.

Zahteve so bile številne in razvejane. Nekateri so govorili celo o tem, da morajo komunisti zanikati svoje bistvo: ultimatum je bil tako absurden in ničev, da ni imel nobenega odmeva.

Seveda so bile deležne spremembe v statutu KPI deležne velikega zanimanja. Takoj je treba poudariti, da je pazljive opazovalce presenetila končna javna razprava o tezah in statutu na kongresu.

Tisk je lahko spremljal to razpravo in glasovanje od točke do točke, s katerimi so delegati sprejemali ali odklanjali posamezne spremembe. Prav gotovo bi bile novosti v statutu priznane v vsej svoji politični dimenziji, če se ne bi prav med kongresom začela volilna kampanja. Sredstva javnega obveščanja so s poročanjem o tem poskušala zmanjševati pomen kongresa KPI. Toda novost ostaja, ne glede na molčanje ali samo cenzuro nekega načina obveščanja, ki želi biti hkrati pozorno in nepozorno.

Da bi olajšali delo tistim, ki imajo ne glede na predvolilno kampanjo pristen interes do naše partije, je potreba opozoriti na nekatere novosti statuta, ki je bil izglasovan na 15. kongresu. O statutu smo razpravljali od julija 1978, ko je centralni komite ustanovil komisijo »ad hoc«, ki je delala od julija do decembra skupaj s komisijo, ki je pripravljala teze, in ki je zatem nadaljevala delo vse do kongresa, ko sta o plodu tega dela razpravljala komisija, izvoljena na kongresu, in plenarno zasedanje.

Novost, ki je takoj opazna pri analizi statuta, je politični uvod, ki ga prejšnji statut ni imel. Že v prvi vrstici je opazna po-

membna sprememba. Prejšnji statut je določal, da je »KPI avantgardna politična organizacija delavskega razreda in vseh delavcev...« V novem statutu piše: »KPI organizira tovarniške delavce, delavce in intelektualce...« (operai, laboratorji, intellettuali). Kot je marsikdo opazil, je pomen spremembe velik in o tem smo na kongresu razpravljali mnogo ter celo glasovali. Z izglasovanjem spremembe je kongres zavestno sprejel idejo o tem, da v KPI ni ekskluzivistične mitologije in da ne zmanjšuje pomena tistih delavcev, ki pripadajo drugim delavskim strankam.

V kratkem zgodovinskem pregledu izvorov partije se sklicujemo na pomen, ki ga je

imela »zmaga oktobrske revolucije«; podčrtano je, da smo se po letu 1921 »soočali s hudimi težavami in mučnimi trenutki« in da se je nacionalna vloga KPI uveljavila »v skladu s strateškimi bojnimi usmeritvami«, ki sta jih predlagala Antonio Gramsci in Palmiro Togliatti. »Poudarjeno je, da »tudi po zlomu politike narodne enotnosti v letih izgradnje po osvoboditvi KPI ni nikoli prenehala z bojem za novo demokratično in antifašistično enotnost.«

Pomemben del uvoda zadeva teoretične in idejne značilnosti KPI. Poudarjena je »laidna in racionalna značilnost«, katere korenine izhajajo iz »idejne in kulturne tradicije, ki črpa svoj izvor in inspiracijo v mislih Marxa in Engelsa in ki je iz inovacijskih idej Leninovega dela sprejela impulz zgodovinskih razsežnosti«. Leninizem v KPI je torej postavljen zunaj katehitičnih vizij in v okvir »bogatitve« marksizma, katerega KPI plemeniti »z brazdo kritičnega razmišljanja, ki so jo zaorali spisi Antonia Labriole in teoretično ter politično delo Antonia Gramascija in Palmira Togliattija« v soočanju z »vsemi tokovi sodobne misli.«

Uvod pojasnjuje, da gre za »pouk«, »izvor orientacije«, »orodja za spoznavanje«, ki jih je treba vedno znova »kritično preverjati in obnavljati v skladu z resničnostjo in izkušnjami«. Ne gre torej – nekateri so to priznali – za nekritično in dogmatsko sklicevanje na toge ideologije. Vse o novosti, ki bi morale nekatere kričke KPI do-

(Nadaljevanje na 6. strani)

MAURIZIO FERRARA
(Rinascita)

Program komunistov za VIII. zakonodajo

KPI je objavila svoj vsedrjavni volilni program. Obsežno besedilo je razdeljeno na štiri poglavja. Program se predstavlja v novi obliki, to je v obliki konkretnih predlogov, na čigar osnovi naj bi reševali vprašanja države. Značilno je, da je v programu-predlogih na prvem mestu obramba in reforma demokratične države.

Obramba in reforma demokratične države

KPI poudarja, da se mora in more družba dokočno rešiti dramatične napetosti in groženj, izsiljevanja, ki prihaja iz vrst teroristov, nasilja in kriminala ter da je treba zagotoviti varnost državljanov, poraziti poskuse napadanja demokratičnega režima, osnovanega na vrednotah odporništvu in na načelih republiške ustave.

KPI pravi, da odobritev zakona o reformi policije na osnovi načrta, ki so ga izdelale stranke nekdanje večine — kateremu je kasneje nasprotovala krščanska demokracija — mora biti eno od prvih dejanj novoizvoljenega parlamenta. Poglavitni cilj reforme in drugih potrebnih ukrepov mora biti večja učinkovitost sil javnega reda preko organiziranega in operativnega sodelovanja med posameznimi rodovi. Tudi tehnološko posodobljenje, usposobljenost in izboljšanje življenjskih pogojev pripadnikov sil javnega reda so nujni. Pripadniki sil javnega reda morajo imeti pravico, da se organizirajo v sindikatih.

Tudi problemu varnostno-obveščevalne službe KPI pripisuje velik pomen, zato se bo zavzela za takojšnjo in konkretno reformo te službe.

Prav tako se velik pomen pripisuje nekaterim posegom na področju sodstva. Ponovno je treba predložiti v odobritev tako imenovani zakon "Reale-bis". KPI je na ta problem že doslej gledala zelo stvarno in je bila edina stranka, ki je glasovala proti zastarelemu tozadevnemu zakonu, čeravno ga je podprla v soglasju z drugimi strankami večine, na referendumu leta 1978. (To je storila seveda po zagotovitvi, da bodo v zakon vnešene potrebne spremembe, kar se pa ni zgodilo zaradi obstrukcije radikalcev in misovcev, kakor tudi zaradi pomanjkanja dobre volje v vrstah drugih strank).

Prav tako se bo KPI zavzemala za dejansko reformo vojske. Vsa politika vojske mora biti navdahnjena z zvestobo republiški ustavi in demokraciji.

Ko program-predlog KPI obravnava probleme reforme in učinkovitost demokratičnih ustanov pravi med drugim: — Reforma države mora pomeniti do-

slednost v razvoju demokratičnih ustanov in decentralizacije, ki je v teku na osnovi določil republiške ustave. Prvi sadovi na tem področju so bili doseženi s tem, da so dežele in občine dobile pomembno vlogo.

Toda centralizatorske in birokratske težnje zavirajo nadaljnje napredovanje na tem področju. Ker še ni uresničena reforma krajevnih avtonomij in ker so torej še vedno v veljavi stare strukture, krajevne ustanove ne morejo učinkovito delovati. Od tu izhajajo velike ovire tudi pri načrtovanju.

Država mora biti trdna, enotna in demokratična. Parlament mora biti prožen, javna uprava mora biti učinkovita. Sedanji vladni stroj, ki je deloval pod pritiskom raznih struj krščanske demokracije, je anahronističen in kot tak je bil povod za razna izkrivljanja in administrativne absurdnosti. Komunisti smatrajo za potrebno in nujno, da se prenovi oblast, preuredi predsedstvo ministrskega sveta. Reformo na tem področju mora spremljati tudi preureditev medministrskih odborov, ki čestokrat ustvarjajo zmedo, nered, razlike med posameznimi ministrstvi, po drugi strani pa so nujne preureditve tudi posameznih ministrstev. Zato se komunisti obvezujejo, da bodo odločno nadaljevali bitko za reformo javne uprave, ki naj zaobjame celoten državni stroj, in krajevne uprave ter naj zajamči dejansko oblast deželnim ustanovam. Deželne ustanove morajo imeti možnost, da v celoti vršijo vlogo, ki jim jo daje zakon. Po eni strani naj sodelujejo pri

prednostnih vsedrjavnih izbirah, po drugi strani pa morajo imeti polno avtonomijo pri lastnih izbirah na področju investicij in uresničevanja lastnih programov. Občine, posamezne ali združene v konzorcijih, morajo biti središče izvrševanja upravnih funkcij, morajo biti ljudsko središče družbenega življenja, gospodarstva in krajevne finance. Sedanje province je treba ukiniti in namesto njih ustanoviti nove ustanove za povezovanje med deželami in občinami. Te ustanove pa ne smejo postati novi birokratski centri temveč morajo ustrezati zahtevam in programiranju.

Za gospodarski in socialni razvoj

Drugi del programa-predlogov govori o novem gospodarskem in socialnem razvoju. V splošnih smernicah gospodarske politike je med drugim rečeno:

— Poglavitna naloga nove gospodarske politike je, da razbije izprijen krog "ekspanzije — inflacije — depresije" preko pospeševanja in selekcije naložb ter povečanja produktivnosti, ki naj olajša bilance ter omogoči stabilnost kupne moči lire.

Povečanje inflacije in poslabšanje perspektiv za Jug ponovno postajajo v ospredje nujnost nove politike, katere pa se ne sme pojmovati kot restriktivnost pri izbirah. Ta politika ne sme prizadeti pridobitev delavcev. Potrebno je demo-

kratično programiranje gospodarstva, ki ne bo razvrednotilo tržišča temveč se ga posluževalo in istočano popravilo izkripljenosti. To zahteva široko razčlenjenost samih subjektov programiranja ter udeležbo delavcev in državljanov pri izdelavi in kontroli usmeritev proizvodnega procesa. V široki razčlenjenosti ima posebno vlogo tako javna kot zasebna pobuda. Demokratično načrtovanje v gospodarstvu pa potrebuje tako državno oblast, ki bo sposobna usmerjati gospodarski in socialni razvoj naproti pravičnim izbiram. Energetska kriza ponovno postavlja zahtevo po varčevanju in hkrati tudi odprtejši meddržavne odnose.

Dobršen del poglavja o gospodarskem in socialnem razvoju je namenjen razmeram na Jugu. Ko pa dokument KPI obravnava probleme, ki so v zvezi z javnimi izdatki in davki pravi med drugim:

Zgrešeno bi bilo meriti problem javnih izdatkov in borbe proti inflaciji samo na osnovi primanjkljaja. Poglavitni problem, ki ga je treba razrešiti je uresničevanje politike rasti stabilnosti, prekvalificiranja javnih izdatkov, zmanjševanja stroškov za neproduktivno dejavnost, povečanja naložb. Smernice, ki jih bo zasledovala KPI za zmanjšanje stroškov so naslednje:

1. Preureditev ustroja predsedstva ministrskega sveta in posameznih ministrstev, da se preprečijo morebitni dvojniki in pretirani stroški;

2. odločno zmanjšati izdatke za predstavništva in razne birokratske privilegije;

3. revidirati izdatke za razne službe in zelo drage nabave;

4. uresničiti, v soglasju s sindikati, mehanizem napredovanja v službah;

KPI se bo zavzemala za kritično revizijo izdatkov tako na državni kot na deželni ravni. Zahtevala bo dejansko kontrolo nad izdatki pa tudi spremembo odnosov med osrednjim državnim aparatom in deželami. Deželne ustanove morajo dobiti tudi večje pristojnosti pri določanju izdatkov za naložbe.

Ko program KPI govori o davčni politiki pravi med drugim, da obstoječi davčni sistem ne ustreza pravičnosti, da ni v skladu z zahtevami po gospodarskem razvoju. Potreben je tudi odločnejši nastop proti davčnim ustajam. Toda za to bo treba preurediti tudi osrednjo strukturo. Finančno ministrstvo mora postati obenem tudi središče programiranja, vodenja in koordiniranja upravne dejavnosti. Vodstvo administracije mora biti artikulirano tako na deželni kot na področni ravni. Poenostaviti bo treba področne davčne urade, ki naj dobe tudi tiste pristojnosti ki jih danes nimajo. Preurediti bo treba tudi carino. Korpus finančnih stražnikov naj v bodoče učinkovitejše opravlja posle davčne policije.

Zelo obsežno je poglavje, ki obravnava probleme dela, zdravstvene službe in socialnega skrbstva, retributivne politike in udeležbe delavcev, reforme pokojnine, zaščite matere in otroka itd. To so problemi, ki danes hudo pestijo državljane. (Ker teh problemov ni mogoče zaobjeti v nekaj stvkih, bi jim morali nameniti širše poglavje. Op. uredn.)

Prav tako obsežno in izredno važno je poglavje o politiki prenovitve in razvoja produktivne baze. Sem sodijo problemi kmetijstva, industrije ipd.

Zaposlitev in udeležba delavcev pri odločanju

Problem zaposlitve. To je prvenstveni problem, pred katerim se nahaja država in ki ga bo treba reševati. Pri reševanju tega žgočega problema je treba težiti po stabilizaciji ne le na industrijskem marveč tudi na drugih področjih, npr. v kmetijstvu, na Jugu; povečati je treba delovna mesta v terciarni dejavnosti, v turizmu, v nekaterih socialnih službah, na nekaterih področjih javne uprave. Morali bi ustanoviti posebno službo za delo, ki bi skrbela za zaposlovanje. Premostiti bi treba sedanji ustroj uradov za zaposlovanje.

Izdelati bi treba deželne programe za strokovno usposabljanje. Poiskati nove oblike delovnega časa. Za povečanje zaposlitve bi prišla prav tudi uvedba delnega delovnega časa, zlasti za ženske, kar pa ne bi smelo postati neko določeno pravilo.

Navzlic pomembnim pridobitvam, ki jih je izbojevalo sindikalno gibanje v zadnjem desetletju se še vedno nadaljujejo nepravilnosti na meznem področju in pri socialnem skrbstvu. Še vedno se širi tako imenovana retributivna džungla. Za doseg radikálnih sprememb mehanizmov, ki so povod tem pojavom, bo treba ukrepati na zakonodajni ravni; potrebna bo konkretna akcija vlade. Komunisti se bodo še naprej zavzemali v boju proti dejanjem, ki zavirajo ekonomsko in produktivno obnovo. Zasledovali bodo cilje ustrezne plače za opravljeno delo, upoštevajoč tudi strokovno usposobljenost. Zasledovali bodo cilj, po katerem morajo ženske prejemati enako plačo kot moški za enako opravljeno delo.

Plačilne lestvice je treba spoštovati. Zaščiti je treba še posebej delavce, ki opravljajo težja dela in ki se nahajajo v neugodnem ekonomskem položaju. Za doseg tega bo potrebno odpraviti zastarele avtomatizme. Zavrača se zahteva po enostranskem urejevanjem mezdne dinamike, prav tako se zavrača tudi teze takoiimenovanega triletnega načrta, po katerem naj bi blokirali realne mezde v industriji, trdeč, da bi že to lahko omogočilo nove naložbe in torej tudi zaposlitev.

Udeležba delavcev pri sprejemanju odločitev, ki se tičejo proizvodnega procesa je bistvenega pomena za politiko programiranja.

Pokojnine, zdravstvo in socialno skrbstvo

Med pereče probleme, ki jih bo treba rešiti spada tudi vprašanje pokojnin. Nujna je temeljita reforma na tem področju. Krščanska demokracija ni spoštovala obvez, ki je sprejela glede tega perečega vprašanja, pač pa je zavirala prenovitveni proces, da ne bi prizadela določenih privilegijev. Komunisti ponovno podčrtujejo svojo obvezo, da bodo še naprej delali za pravično rešitev vprašanja pokojnin in to v polnem soglasju s sindikati. Utrditi je

treba avtomatično povezanost pokojnin z mezdno dinamiko. Še posebej je treba zaščititi tiste, ki prejemajo minimalno pokojnino. Zavod za socialno zavarovanje mora vpisati v svoje sezname vse nove nameščence, druge pokojninske ustanove bodo postopoma prenehale delovati. Potrebna je tudi revizija seznamov invalidov, ki imajo pravico do pokojnine, odpraviti morebitne favoritizme. Upokojenci morajo prejemati tako pokojnino, ki bo ustrezala njihovim življenjskim potrebam. Reorganizirati bo treba tudi službo socialnega skrbstva za kmete.

Komunisti so se v sedmi zakonodajni dobi obvezali, da bodo izdelali smernice za reformo socialnega skrbstva in zdravstva. Reforma na tem sektorju je nujno potrebna tudi za ukinitve odvečnih ustanov in za racionaliziranje stroškov za skrbstvo. Doseženi so bili nekateri rezultati: odobren je bil zakon, ki odpravlja anomalije na tem področju. Zakon 382 o deželni ureditvi in dodatni dekret predsed. republike 616 je sankcioniral možnost razpusta okrog 16.000 raznovrstnih ustanov, ki so spadale v seznam socialnih ustanov odnosno patronatov. Nastale so raznovrstne težave tudi zaradi demokristijanskega klientelizma. Šele preteklo leto so ukinitve 22 odvečnih ustanov. Samo ukinitve dveh od teh ustanov je omogočila, da so občine prejele skupno 150 milijard lir.

Do 13. decembra 1978 bi bil moral parlament odobriti zakon o splošni reformi socialnega skrbstva, toda vlada je zavlačevala postopek, še več, predložila je svoj predlog, ki je težil po privatizaciji vseh skrbstvenih in dobrodelnih ustanov in da bi prepustili občinam le nekatere, ki so obremenjene z velikimi dolgovi. Komunisti se obvezujejo, da bodo nadaljevali boj za moraliziranje tega sektorja. V novi mandatni dobi bodo predložili nov zakonski predlog za reformo celotnega sistema skrbstva.

Posebno poglavje v programu KPI je namenjeno politiki za obnovo in razvoj produktivne baze. Ko govori o vprašanih kmetijstva pravi, da je treba uresničiti proizvodni razvoj, pospešiti uresničevanje predvidenih načrtov, ovrednotiti nova podjetja ipd. Potrebno je, da se čimprej odobri zakon o reformi kmetijskih pogodb, o spremembi sistema splovinarstva, kolonstva in najemništva.

Stanovanjska vprašanja in urbanistika

Ko program obravnava stanovanjska vprašanja, ki so še posebej pereča v velikih mestih, ugotavlja, da je parlament, izvoljen 20. junja 1976, temeljito prenovil zakone, ki urejajo stanovanjsko problematiko in urbanistiko ter da so bili ustvarjeni pogoji za programiranje posegov na tem področju. Vendar pa je tudi na tem področju še mnogo nerešenih vprašanj. Novim zakonom ni sledila ustrezna dejavnost vlade.

Eno poglavje programa KPI je namenjeno šoli, univerzi, znanstvenim raziskavam in kulturnim ustanovam. (To poglavje, ki je zelo obsežno, bi zahtevalo, da bi ga v posebnem sestavku pregledno predstavili. Op. uredn.)

Za mir in napredek

In končno program KPI obravnava probleme miru, napredka v Evropi in v svetu, boj proti lakoti in bedi ter probleme, ki so v zvezi z novo gospodarsko ureditvijo. V tem poglavju je med drugim rečeno, da italijanski komunisti pripisujejo velik pomen politiki, ki naj pospešuje razvoj neodvisnosti dežel v razvoju. Ta politika pa mora biti osnovana na zavesti, da je glavni vzrok nerazvitosti v tako imenovanem tretjem svetu obstoječa ekonomska ureditev. Dalje je rečeno, da čedalje večja prisotnost tretjega sveta v svetovni ekonomiji objektivno utrijuje avtonomijo posameznih dežel, po drugi strani pa povzroča nove oblike izkrivljanja. Tudi to dejstvo narekuje novo mednarodno ureditev, v katere ne bodo gospodarsko razvite države kopičile svojega bogastva na račun nerazvitih.

Italija mora v tem pogledu vršiti zelo pomembno vlogo tudi zaradi svoje prisotnosti v Evropski gospodarski skupnosti. Zato bodo komunisti, skupaj v vsemi progresivnimi silami Evrope, sodelovali v široki kampanji za preureditev obstoječih gospodarskih odnosov ter za postopno premostitev razlik med deželami v razvoju in industrijsko razvitimi deželami.

Za doseg novega zaleta v mednarodni trgovini je treba že na samem začetku blokirati sleherno obliko protekcionizma. Odpraviti je treba obstoječe neskladje

med cenami industrijskih izdelkov in proizvodi dežel v razvoju.

Zelo pomembno je poglavje, ki govori o zunanji politiki Italije, o pomiritvi, razorožitvi in o sodelovanju med državami. V zvezi s temi problemi je v programu rečeno:

— KPI potrjuje svojo popolno privrženost usmeritvi zunanje politike, ki je bila določena z glasovanjem v parlamentu (jeseň 1977) in ki je bila osnova sporazuma o vladni večini (marca 1978). Široka konvergenca o kolokaciji Italije na mednarodnem področju — ob polnem spoštovanju zaveznitve, ki jih je sprejela — in o temeljnih smernicah akcije na mednarodnem torišču, je povečala ugled ter omogoča aktivno akcijo za mir, za zmanjšanje oborožitve, za gradnjo novih odnosov z deželami v razvoju v perspektivi nove mednarodne gospodarske ureditve, solidarnosti z deželami in narodi v boju za svojo neodvisnost in svobodo.

V nadaljevanje svoje programa KPI poudarja nasprotovanje sleherni obliki tujega vmešavanja v notranje zadeve italijanske države. Zavzema se za učvrstitev suverenosti države. V okviru Evropske skupnosti bo morala Italija delovati za uveljavitev novih usmeritev, ki naj privedejo do pozitivnega reševanja žgočih mednarodnih problemov. Delati bo treba za to, da bo mednarodna konferenca v Madridu (leta 1980), ki bo preverjala apliciranje sklepov helsinške konference

iz leta 1975, naredila korak naprej na poti mednarodne pomiritve, zlasti na področju Sredozemlja. Podpirati je treba vsa prizadevanja ki težijo po zmanjšanju oboroževanja in čedalje hujših bremen, ki jih to oboroževanje prinaša (400 tisoč milijard lir na leto). Pospeševati je treba tudi prizadevanja za globalno rešitev žgočih problemov na Bližnjem vzhodu, ki naj zajamči pravice in varnost vsem deželam in narodom tega področja sveta. Prav tako je treba pospeševati borbo za svobodo in neodvisnost drugih narodov v Afriki in Latinski Ameriki ter borbo proti rasističnim in nasilnim režimom, ki vladajo v nekaterih tamkajšnjih deželah.

Program KPI govori tudi o problemih, ki so v zvezi z Evropsko skupnostjo. V njem je rečeno, da se KPI zavzema za ustvaritev temeljite preobrazbe na političnem, gospodarskem in socialnem torišču, kar je pogoj za doseg večje pravičnosti ter jamstvo za stalno zaposlitev, za napredovanje na poti demokracije v smeri socializma.

OPOMBA — Besedilo programa KPI je zelo obsežno in ga ni bilo mogoče v tako kratkem času podrobneje obdelati. Zato danes objavljamo le krajši povzetek nekaterih poglavij. K posameznim poglavjem se bomo vrnili v naslednjih številkah.

UREDNIŠTVO

SSG v Trstu ponovno doživlja izredno težko obdobje

Upravni svet Stalnega slovenskega gledališča se je v četrtek, 3. maja sestal na izredni seji, v petek pa na skupnem sestanku kolektiva. Kljub številnim intervencijam upravnih organov pri krajevnih ustanovah in predstavnikih političnih strank doživlja slovenska gledališka hiša ponovno izredno težko obdobje. Zaposleni že poldrugi mesec ne prejemajo svojih rednih prejemkov in člani upravnega sveta niso mogli dati stvarnih jamstev, da se bo to kritično stanje v kratkem prenehalo, ker je postopek za realizacijo likvidnih sredstev jamstva, ki ga je odobril deželni svet, šele v teku in se lahko zavleče na škodo slovenske gledališke ustanove in predvsem v škodo zaposlenih.

Na omenjenih sejah so bili podani in obrazloženi podatki o finančnem položaju ustanove, iz katerih izhaja, da je letošnja sezona potekala v redu in da dejanski izdatki za predstave, kakor tudi drugi izdatki gledališča, nikakor niso presegli v proračunu predvidenih dohodkov. Do kritičnega stanja je prišlo iz več razlogov: po eni strani je država nižala svoje redni letni prispevek, kar je nerazumljivo po uradni vključitvi Stalnega slovenskega gledališča med ostala stalna gledališča v Italiji, po drugi strani pa se je z veliko zamudo zaradi splošnega Slovincem nenaklonjenega vzdušja vse preobčasi reševalo vprašanje jamstev in de-

želnega zakona za kulturno, s čimer bi moral biti proračun uravnotežen. Tako gledališče še ni prejelo rednega deželnega prispevka.

Z zakonom o jamstvu treh gledaliških ustanov Trsta, ki ga je sprejel deželni svet po izredno hitrem postopku, tudi na prošnjo upravnega sveta Stalnega slovenskega gledališča, se za to sezono odpira možnost dokončne rešitve težav. Vendar pa je potrebno poudariti, da bo kolektiv SSG brez takojšnje in energične intervencije odgovornih upravnih in političnih činiteljev tudi v prihodnjih dneh brez prejemkov in da jamčena sredstva ne bodo krila vseh dolgov, saj jih večinoma poberejo obresti in drugi izdatki za izredno draga bančna posojila h katerim se ustanova mora zatekati, ker sredstva iz državnih in drugih skladov dotekajo z izrednimi zamudami.

Upravni svet in kolektiv Stalnega slovenskega gledališča sta se dogovorila za nadaljnjo energično akcijo pri vseh odgovornih oblasteh, da se rešijo vprašanja tekoče sezone čimprej in da se takoj zagotovi normalen potek prihodnje sezone.

Člani upravnega sveta so na skupnem sestanku ugotovili, da je kolektiv SSG pokazal izredno raven zavesti o poslanstvu svoje ustanove in da kljub velikim

težavam redno študira novo delo, katerega premiera bo 16. maja. Toda kljub razumevanju težkega ekonomsko-političnega trenutka, v katerem se nahajata dežela in država in katerega se kolektiv SSG dobro zaveda, se mu zdi nevzdržno, da se prav slovensko gledališče vedno znova znajde v nevarnosti, da prekine delovanje in z njim svoje nezamenljivo kulturno poslanstvo. Kolektiv se zaveda, da je prav zaradi funkcije naše ustanove potrebno, da kljub vsemu z delom nadaljuje do konca sezone, ker je to dolžan svojim gledalcem, brez katerih ni gledališča.

Dejstvo pa je, da kljub velikim prizadevanjem upravnega sveta in uprave SSG ter podpori, ki jo nudijo slovenski gledališki ustanovi vsi Slovenci in demokratični Italijani, leži stvarno breme položaja, v katerem se je znašlo gledališče, na plečih neposredno prizadetih. Tak položaj je nevzdržen. Zaradi tega upravni svet in kolektiv Stalnega slovenskega gledališča pozivata slovensko in italijansko demokratično javnost, da prispeva k premostitvi trenutnih težav in k dokončni rešitvi vseh problemov gledališča na osnovi posebnega zakona za Stalno slovensko gledališče, oziroma v okviru globalne zakonske zaščite vseh Slovencev v Italiji.

Upravni svet in kolektiv Stalnega slovenskega gledališča v Trstu

NOVOSTI V STATUTU KPI

(Nadaljevanje z 2. strani)

končno pripeljati do sklepa, da naša stranka ni cerkev, ki je neločljivo povezana s stališnimi sporočili in dogmami zunaj zgodovinskega in političnega časa. Pomembna novost je tudi »vrednost« pluralizma za »socialistično perspektivo.« Precizirano je, da je to »pluralizem političnih strank in združenj«, ki ga je treba uveljaviti v družbi, v kateri mora javna oblast »zagotavljati svobodo umetnosti, kulturne in znanstvene raziskave in informiranja«, poudarjen je tudi princip »spoštovanja religioznih pogledov na življenje in vseh religioznih svoboščin.« V statutu, ki se sklicuje na znani Togliattijev koncept, piše: »Krščanska zavest lahko v resničnosti današnjega sveta postane spodbuda v boju za socialistično preobrazbo družbe«. Tudi glede tega, kot je znano, smo v komisiji in na kongresu razpravljali in glasovali.

Mednarodni odnosi: KPI potrjuje svojo »popolno avtonomijo«, statut govori o tem, da se italijanski komunisti sklicujejo na »princip solidarnosti s strankami delavskega gibanja za narodno osvoboditev«, ter sodelujejo s silami, ki se zavzemajo za »nov evropski in svetovni red, ki bo temeljil na spoštovanju suverenosti vseh držav, odklanjanju nacionalističnih ekstremov, kooperaciji, ki mora na miroljuben način premagati globoka gospodarska in socialna nesorazmerja, vir mednarodnega nesoglasja.«

Iz tega izhaja, da se za KPI uresničuje »obnovljena internacionalistična pobuda« v okviru »nove faze razvoja antiimperialističnega in revolucionarnega boja«, v katerem sodelujejo »vedno večja socialna, kulturna in politična območja«, ki se ne omejujejo, kot je očitno, le na odnose med komunističnimi partijami. Internacionalistična orientacija italijanskih komunistov ni zmanjšana, temveč je usmerjena v vse smeri italijanskega in evropskega delavskega gibanja »v prepričanju, da ostajajo danes pogoji za odpiranje novih političnih tokov, ki naj bi premagali zgodovinske razločke in poenotili delavsko gibanje.«

Glede notranjega dela v partiji je poudarjeno odklanjanje struj »v imenu zgodovinskih izkušenj« in obnovljena odločitve za metodo »demokratskega centralizma.«

Glede na prejšnje statute so sedanje definicije takšne, da v notranjem življenju onemogočajo »centristične« ekscese in zablode »demokracizma« ter odpravljajo strogo disciplino. To omogoča »KPI izpolnjevati svojo odgovornost do dežele«, in kar zadeva odnose med organi partije in člani, »spodbuja nenehno povezovanje med vodstvenimi institucijami in aktivisti, štiti pravice vsakega vpisanega in ga povezuje v enotno odgovornost pri definiranju partijskih nalog.«

Duh uvoda se zatem odsvita v posameznih členih statuta. V celoti je dokument pomemben korak naprej na poti izgradnje in upravljanja politične linije, ki je označena v tezah in za katero sta cilj socializem in politična demokracija.

Slovesnosti, ki je bila preteklo nedeljo v Šempolaju, se bodo tamkajšnji vaščani in vsi, ki so se je udeležili, prav gotovo vselej radi spominjali. Zavedni vaščani so na najlepši način proslavili spomin na svojega rojaka Stanka Grudna, junaškega partizana, ki je padel v NOB. Vaška slovenska šola je dokončno in uradno poimenovana po njem. S tem je bila odpravljena krivica in žalitev, ki sta bili kmalu po vojni storjeni junaškemu partizanu, slovenski narodni skupnosti in vsem demokratično čutečim ljudem tega področja. (Zavezniška vojaška uprava je namreč prepovedala, da bi bila šola poimenovana po Stanku Grudnu.) Na nedeljski slovesnosti so poleg učencev, ki obiskujejo šolo v Šempolaju sodelovali tudi učenci šole iz Komna, mešani pevski zbor Igo Gruden iz Nabrežine, Tržaški partizanski pevski zbor in nabrežinska godba na pihala. Slavnostni govor je imel Dušan Furlan, govorili so še župan Albin Škerk, ravnatelj tamkajšnjega šolskega okoliša Tavčar in odv. Jože Škerk, ki je predstavljal pripravljani odbor za poimenovanje šole. (Na sliki: delni pogled na množico udeležencev)

Berite podpirajte DELO

ZA TISKOVNI
SKLAD DELA

Ob vpisu naročnine so prispevali za sklad DELA:

Tončka Vidav, Bani, 5.000 lir, Silvo Križmančič, Bani 5.000 lir, Emil Furlan, Škedenj, 7.000 lir, Avgust Colja, Sesljan, 3.000 lir.

Vsem iskrena hvala.

SPOROČILO UREDNIŠTVA

Iz tehničnih razlogov je izšla današnja številka samo na 6. straneh. Prosimo za razumevanje.

STALNO SLOVENSKO GLEDALIŠČE V TRSTU

Kulturni dom

Mihail Bulgakov

IVAN VASILJEVIČ

komedija v treh dejanjih - dveh delih

Režija - ZVONE ŠEDLBAUER

Predpremiera v sredo, 16. maja ob 20.30 za ABONMA RED D - mladinski v sredo

ter v četrtek, 17. maja ob 20.30 za ABONMA RED E - mladinski v četrtek

PREMIERA v petek, 18. maja ob 20.30 za ABONMA RED A - premierski

PONOVIŠČE v soboto 19. maja ob 20.30 za ABONMA RED B - prva sobota po premieri

v nedeljo, 20. maja ob 16. uri za ABONMA RED C - prva nedelja po premieri

V TOREK, 22. maja ob 20.30 v gledališču "G. Verdi" v GORICI za goriški abonma

Mihail Bulgakov
IVAN VASILJEVIČ

DELO - glasilo KPI za slovensko narodno manjšino

Direktor **ALBIN ŠKERK**
Ureja uredniški odbor
Odgovarja **FERDI ZIDAR**
Uredništvo in uprava:
Trst - Ulica Capitolina, 3
telef. 764-872, 744-047
Dopisništvo v Gorici: Ulica Locchi, 2
telef. 24-36
Poštni tekoči račun 11/7000
Letna naročnina 3.000 lir
Tisk: Tipo/offset Riva
Trst, Ulica Torrebianca, 12